

**COĞRAFYA LİSANS PROGRAMINA KAYITLI ÖĞRENCİLERİN
COĞRAFYA AÇISINDAN LİSANS ÖNCESİ BİLGİ ALT YAPISI I:
GENEL ORTAÖĞRETİM KURUMLARINDA COĞRAFYA
ÖĞRETİMİNİN ANA ÇİZGİLERİ**

Deniz EKİNCİ(*)

ÖZET

Coğrafya Lisans Programına Kayıtlı Öğrencilerin Coğrafya Açısından Lisans Öncesi Bilgi Alt Yapısı I: Genel Ortaöğretim Kurumlarında Coğrafya Öğretiminin Ana Çizgileri

Bu çalışmada, Genel Ortaöğretim Kurumlarında coğrafya öğretiminin ana çizgileri iki temel nedene bağlı olarak ortaya konulmuştur. Bu nedenlerden birincisi; coğrafya lisans programına yeni kayıtlı öğrencilerin lisans eğitimi öncesi coğrafi bilgi alt yapısını tespit etmek bakımındandır. Diğer nedeni ise Türk Milli Eğitiminde yeniden yapılanma aktivitelerinin olması ve bu süreçte coğrafi anlayışta meydana gelebilecek değişikliğin çerçevesini tespit ile bu değişikliğin sonuçlarını objektif olarak analiz edebilmek için hali hazır özellikleri ifade etmektir. Sonuç olarak, genel ortaöğretim kurumları, coğrafya dersi öğretmeni, öğrencisi, müfredat programı ve içeriği ile ders kitapları açıklanmıştır.

- Anahtar Sözcükler: Coğrafya, öğretmenleri, öğrencileri,müfredat programları,ders kitapları.

ABSTRACT

Geographic Background of the Freshman Students Enrolled in Geography Program of Universities I: Main Lines of Geography Education in General Secondary Education Institutions

Characteristic Features of Geography Education in General Secondary Education Institutions are examined in accordance with two different reasons. One is; to spot the background Geography knowledge of the universty students during their secondary education. The other is to determine the changing perspectives on Geography Education and their results, during the on going general reconstruction of Turkish National Education. As a result, General Secondary Education Institutions, Geography teachers, students, cirriculums and coursebook are presented in their present forms and features.

Keywords: Geography education, teachers, students, cirriculums, coursebook

Coğrafya öğretimi, amaçlı, önceden hazırlanmış bir program çerçevesinde, planlı olarak öğretmen tarafından okulda rasyonel ve düzenli şekilde yürütülen formal bir öğretim sürecini kapsar. Bu süreçte ise okul, öğretmen, öğrenci, ders programı ve malzemesi öğretimin temel öğeleri olarak yerini alır. Bu doğrultuda, genel ortaöğretim kurumları, coğrafya dersi öğretmeni, öğrencisi, müfredat programı ve içeriği ile ders kitapları açıklanmıştır. Bütün bunlar yapılırken sistemin doğru, yanlış ya da olumlu olumsuz yönleri tartışılmadan özellikle hali hazır durumu yönetmeliklerde, genelgel-erde ve tebliğler dergilerinde ifadesini bulan şekliyle ortaya konulmuştur.

Genel Ortaöğretim Kurumları:

Genel Ortaöğretim Kurumları İlköğretimden sonra en az üç yıl öğrenim veren eğitim kurumlarını kapsamaktadır. Bu kurumlar; Genel Liseler, Yabancı Dil Ağırlıklı Liseler, Anadolu Liseleri, Fen Liseleri, Çok Programlı Liseler ve Açık Liselerdir. Bunlardan Anadolu Liseleri, Fen Liseleri, Anadolu Öğretmen Liseleri, Anadolu Güzel Sanatlar Liseleri merkezi sistem seçme ve yerleştirme sınavı ile öğrenci almaktadır. Yabancı Dil Ağırlıklı Liseler İlköğretimin son beş yılını kapsayan not ortalamasına göre öğrenci kabul etmektedir. Genel Liseler, Çok Programlı Liseler ve Açık Liseler ise İlköğretim mezunu olan ve diğer genel ortaöğretim kurumları ya da Mesleki Teknik Ortaöğretim Kurumlarına yerleştirelemeyen öğrencileri kabul etmektedir.

Genel Ortaöğretim Kurumlarının amacı, öğrencileri orta öğretim seviyesinde asgari genel kültüre sahip, toplumun sorunlarını tanıyan, ülkenin ekonomik, sosyal ve kültürel kalkınmasına katkıda bulunan insanlar olarak yetiştirmek ve öğrencileri, çeşitli program ve okullarla ilgi, beceri ve yetenekleri ölçüsünde ve doğrultusunda yüksek öğretime hazırlamaktır.

Genel Ortaöğretim Kurumları Coğrafya Dersi Öğretmenleri:

1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanununun 43. maddesine göre " Öğretmenlik, devletin eğitim, öğretim ve bununla ilgili yönetim görevlerini üzerine alan özel bir ihtisas mesleğidir." Okutan (1993). Ayrıca yine 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu'nda işaret edildiği gibi bütün öğretmenlerin lisans düzeyinde öğrenim görmeleri Yüksek Öğretim Kurulunun aldığı bir kararla 1989-1990 öğretim yılından itibaren uygulamaya konulmuştur.

Böylece Eğitim Enstitüleri mezunu olan Sosyal Bilgiler Öğretmenleri, Eğitim Fakülteleri Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Eğitimi Bölümü mezunu olan Sosyal Bilgiler Öğretmenleri, Eğitim Fakülteleri Coğrafya Öğretmenliği Eğitimi Bölümü mezunu olan Coğrafya Öğretmenleri ile Edebiyat, Fen-Edebiyat Fakülteleri Coğrafya Bölümleri mezunu olup aynı zamanda "Pedagojik Formasyon" eğitimi alarak ya da "Tezsiz Yüksek Lisans" tamamlayarak coğrafya öğretmeni unvanını alan öğretmenlerce coğrafya eğitimi verilmektedir.

Genel Ortaöğretim Kurumu Öğrencileri:

Öğrenci, öğretimin temel ögesi olup modern eğitimin merkezinde yer alır. Ortaöğretim kurumları İlköğretimi bitiren genel olarak 15-17 yaşları arasındaki öğrencileri kabul eder. Ünal ve Ada (1999). İlköğretimi bitirerek yapılan merkezi sistem seçme ve yerleştirme sınavında başarılı bulunanlar Anadolu Liselerine, Fen Liselerine, Anadolu Öğretmen Liselerine, Anadolu Güzel Sanatlar Liselerine yerleştirilirler. İlköğretimin son beş yılını kapsayan not ortalaması yeterli olan öğrenciler ise Yabancı Dil Ağırlıklı Liselere kabul edilirler. İlköğretim mezunu olan ve diğer Genel Ortaöğretim Kurumları ya da Mesleki Teknik Ortaöğretim Kurumlarına yerleştiremeyen öğrenciler ise Genel Liselere, Çok Programlı Liselere ve Açık Liselere yerleştirilirler. İstanbul Üniversitesi Coğrafya Bölümüne 2001-2002 öğretim yılında yeni kayıt yaptıran öğrencilerin % 93'ü Genel Lise, %3'ü Yabancı Dil Ağırlıklı Lise, %2'si Anadolu Lisesi geriye kalan %2'si ise diğer okullar ile yurt dışından kabul edilen öğrencilerdir. Bu duruma göre Ortaöğretim Kurumlarından olan Genel Liseler coğrafya lisans öğretimine öğrenci yetiştiren başlıca kurum olarak ifade edilebilir.

Liselerin 9. sınıflarında eğitimlerini tamamlayan öğrenciler ilgi, istek, yetenek ve derslerdeki başarılarına göre alan-bölüm seçmeye hak kazanırlar. Alanlara yönelmede; 9.sınıfta okutulan ve alanlara kaynaklık eden derslerin yıl sonu notlarının ağırlıklı ortalaması ya da bu derslerin yıl sonu notları temel alınarak yapılır. Coğrafya bilimi sözel bilimler içerisinde değerlendirildiği için coğrafya dersi sosyal bilimler alanına kaynaklık eden dersler içerisinde yer alır. Bir başka deyişle lise 2. sınıfta Sosyal Bilimler Alanı için seçilecek alan ve alana kaynaklık edecek dersler içerisinde Türk Dili ve Edebiyatı ile Tarih dersinin yanı sıra Coğrafya dersi de yer alır. Ayrıca bu seçime bağlı olarak öğrenciler alan ve bölümlerine göre seçmeli coğrafya derslerini Tablo 1,2 ve 3'te belirtildiği gibi 10. ve 11. sınıflarda almaya devam ederler.

2492 sayılı tebliğler dergisinde (MEB,1998) belirtildiği gibi coğrafya dersi, tüm lise öğrencilerinin almaya zorunlu olduğu, öğrencilere ortak bir genel kültür vermeyi amaçlayan "Ortak Genel Kültür Dersleri" içerisinde yer alır. Seçmeli coğrafya dersleri ise genel ortaöğretim kurumlarına ve bu okullardaki alan ve bölümlere göre, öğrencilerin almaya zorunlu sayıldığı, yönelmeyi düşündüğü meslekle ilgili yükseköğretim programı için gelişme imkanı sağlayan "Alan Dersleri" içerisinde, öğrencilerin, yöneldiği alan, bölüm de gelişme ve derinleşme imkanı sağlayan "Alan Seçmeli Dersler" içerisinde ya da öğrencilerin ilgi ve isteklerine göre seçebildiği, bireysel yeteneklerini geliştirebilme amaçlı "Seçmeli Dersler" içerisinde yer alır.

Tablo 1: Lise, Yabancı Dil Ağırlıklı Lise, Anadolu Lisesi Coğrafya Ders Çizelgesi

Derslerin Alanı	Adları	Coğrafya	Türkiye Coğrafyası (Fiziki)	Ülkeler Coğrafyası	Türkiye Beşeri ve Ekonomik Coğrafyası
	Sınıflar ve Kategoriler	IX. Sınıf	X. Sınıf	X. Sınıf	XI. Sınıf
Sosyal Bilimler Alanı	Ortak Genel Kültür Dersi	2 Saat	-	-	-
	Alan Dersi	-	3 Saat	3 Saat	3 Saat
Fen Bilimleri Alanı	Ortak Genel Kültür Dersi	2 Saat	-	-	-
Türkçe-Matematik Alanı	Ortak Genel Kültür Dersi	2 Saat	-	-	-
	Alan Dersi	-	2 Saat	-	3 Saat
Yabancı Dil Alanı	Ortak Genel Kültür Dersi	2 Saat	-	-	-
	Alan Seçmeli Dersi	-	3 Saat	-	3 Saat
Sanat Alanı	Ortak Genel Kültür Dersi	2 Saat	-	-	-
	Alan Seçmeli Dersi	-	3 Saat	-	3 Saat
Spor Alanı	Ortak Genel Kültür Dersi	2 Saat	-	-	-
	Alan Seçmeli Dersi	-	3 Saat	-	3 Saat

Tablo 2: Fen Lisesi Coğrafya Ders Çizelgesi

Sınıflar ve Kategoriler	IX. Sınıf	X. Sınıf	X. Sınıf	XI. Sınıf
Ortak Genel Kültür Dersi	2 Saat	-	-	-
Seçmeli Dersi	-	2 Saat	-	2 Saat

Tablo 3: Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi Coğrafya Ders Çizelgesi

Derslerin Adları	Coğrafya	Türkiye Coğrafyası (Fiziki)	Ülkeler Coğrafyası	Türkiye Beşeri ve Ekonomik Coğrafyası
Sınıflar ve Kategoriler	IX. Sınıf	X. Sınıf	X. Sınıf	XI. Sınıf
Ortak Genel Kültür Dersi	2 Saat	-	-	-
Alan Bölüm Seçmeli Dersi	-	3 Saat	-	3 Saat

Genel Ortaöğretim Kurumları Coğrafya Dersi Müfredat Programları ve Kitapları:

Müfredat programları Türk Milli Eğitiminin amaç ve ilkelerine göre belirlenmiştir. Ders geçme ve kredi sistemine göre dönemler esas alınarak hazırlanan ve halen sınıf geçme sisteminde uygulanmakta olan coğrafya dersi müfredat programı, 2455 (MEB,1996) ve 2470 (MEB,1997) sayılı tebliğler dergisindeki açıklamalar doğrultusunda sınıflar esas alınarak düzenlenmiş olup, uygulama Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığının 27.04.1998/64 sayılı kararına göre bu doğrultuda yapılmaktadır.

Genel Ortaöğretim Kurumlarında okutulacak ders kitaplarının seçimine ilişkin esas ve usuller yönetmeliklerce düzenlenir. Talim ve Terbiye Kurulunca onaylanan kitaplar ilgili tebliğler dergisinde yayınlanır. Ders öğretmeni, bu tebliğler dergisinde belirtilen kitaplar içerisinde gerekçesini belirtilerek okutacağı ders kitabını seçer.

Genel ortaöğretim kurumları coğrafya derslerine ait müfredat programları ve okutulan ders kitapları her derse göre aşağıda belirtildiği gibidir.

9. Sınıf Coğrafya Dersi Programı:

AMAÇLAR (MEB,1998,s.145-152):

Öğrencilere:

1.Yakın çevrelerinden başlayarak yurdumuzu ve dünyayı tanıtmak; onlarda millet ve insanlık sevgisini daha bilinçli daha köklü kılmak.

2.Türkiye'nin dünya üzerindeki yerini ve önemini belirterek, onlarda ülkemizin kalkınmasında severek sorumluluk alma duygusunu geliştirmek.

3.Çeşitli coğrafi olayların (Fiziki, Beşeri ve Ekonomik) yeryüzündeki dağılışlarını, bunların sebep ve sonuç ilişkileri ile yeryüzü, canlılar, özellikle insan hayatı üzerindeki etkilerini inceleyerek, olayların farklı dağılışı sonunda yeryüzünde meydana gelmiş olan değişik karakterdeki alanların özelliklerini kavratmak.

4.İnsanların birbirleriyle ve coğrafi çevreleriyle karşılıklı ilişkilerini, insan topluluklarının yaşama yerlerini ve geçinme yollarını inceleyerek onların yurdumuzun ekonomik kalkınmasında faydalı birer eleman olarak yetişmelerini sağlamak.

5.İnsanın yaşama alanı olarak yeryüzünün coğrafi şartlarını, imkan ve kaynaklarını tanıtmak; bu imkan ve kaynakların sınırsız olmadığını, bu sebeple onların israfından kaçınmak gerektiğini kavratmak, coğrafi çevreyi sevdirmek ve onu koruma alışkanlığını kazandırmak.

6.Milletlerin refah ve mutluluklarının, coğrafi çevreden yararlanma derecesine ne kadar bağlı olduğunu, yurdumuzun henüz işlenmemiş olan kaynaklarının ne kadar geniş çalışma alanı teşkil ettiğini örnekleriyle belirtmek.

7.Buldukları doğal çevrenin, bölgenin, diğer bölgelerin ve bütün Türkiye'nin ekonomik ve sosyal kalkınmasına yarayan yerüstü ve yeraltı

kaynakları ile turistik zenginliklerini tanıtmak.

8.Çeşitli haritaları, resimleri, istatistik, grafik ve diyagramları yorumlama, bunlardan yararlanmayı öğretmek ve onlarda plan, kroki ve özellikle Türkiye haritası çizme becerisini geliştirmek

9. Milli servet kaynaklarımızı koruma ve değerlendirmenin önemini kavratmak, onların bunun gereğine inanmış ve bu yolda alışkanlıklar kazanmış vatandaşlar olarak yetişmelerini sağlamak.

10.Yurdumuzun ve milletimizin sorunları üzerinde bilgi sahibi olmalarının gerekliliğini öğretmek, onları bu sorunların üzerine eğilen bunları inceleyip öğrenen ve bu sorunların yurt ve millet yararına çözümlenmesine içten katılan aydın yurttaşlar olarak yetiştirmek.

Yukarıda belirtilen amaçlar doğrultusunda aşağıda açıklanan konulara ifade edildiği gibi ayrıca dikkat edilir.

1.Yeryüzü, havaküre, suküre ve taşkürenin temas alanı, diğer bütün varlıklarla birlikte insanın yaşama yeridir. Yeryüzünde görülen iklim, yerşekilleri bu şekillerin devamlı değişip gelişmeleri, yeraltısuları, akarsular, buzullar, göller, denizler, topraklar, doğal bitki örtüleri, hayvanlar ve bunlarla ilgili bütün belirtilenler coğrafya olaylarıdır. Fakat, coğrafi olayların yanında onlarla ahenkli bir tarzda insan topluluklarının çeşitli faaliyet ve tesisleri de yer almaktadır. Yeryüzünde köy, şehir vb. yerleşme yerleri, endüstri, maden işletmeleri ve merkezleri kurulup gelişmiş, tarlalar, bağlar ve bahçeler açılmış, yollar, köprüler, tüneller, istasyonlar, limanlar, barajlar, hava meydanları vb. inşa edilmiştir. İnsan faaliyetleri gün geçtikçe değişmekte, gelişmekte veya yenileri ile ilgili bütün belirtilerde beşeri belirtiler (kültür etmenleri) adı altına beşeri belirtiler büyük ölçüde tabiat şartlarına bağlı olmakla birlikte, toplumları da kültür seviyeleri ile ölçülü olmak ve tabiat şartlarına uygun bulunmak kaydıyla çevreleri üzerinde değiştirci etkiler yapmaktadır. İşte coğrafyanın araştırma ve inceleme. konusu yeryüzünde görülen olayların karşılıklı sebep ve sonuç ilişkileri belirtilir.

2.Coğrafya, yeryüzü olaylarının her birini ayrı ayrı değil, bu olayların dağılışını yeryüzüyle ve birbirleriyle olan ilişkilerini ve çevre şartlarına uyumlarını araştırıp inceler. Bu sebeple doğrudan doğruya bu olayların her birini inceleyen diğer birimlerden farklıdır. Örneğin, coğrafyada sürekli değişebilen hava basıncı, kar, yağmur, şimşek, yıldırım vb. meteorolojik olaylar ile bunların bağlı olduğu konular incelenemez. Bunlarla ilgili ölçmeler yapılmaz ve bu ölçmelere dayanılarak hava tahminleriyle uğraşılmaz. Bütün bunların meteorolojinin amacı ve görevi olduğu ifade edilir. Coğrafya, meteorolojinin ulaştığı sonuçlardan yararlanarak iklim tiplerini, iklim tiplerinin yeryüzünde dağılışlarını iklim şartlarının yeryüzü şekilleri. Bunların rejimleri bitki ve hayvan toplulukları ve nihayet bütün bu tabiat olaylarının nüfus dağılışı, yerleşme, konut, yaşayış ve ekonomi üzerindeki etkilerini belirler. Yine coğrafya belli iklim ve toprak şartlarına bağlı bulunan doğal bitki ve hayvan topluluklarını ve insanların bu bitki topluluklarından hangi amaçlarla nasıl yararlandıklarını ve yararlanabileceklerini, doğal çevrenin değiştir-

ilmesi sonucunda doğal dengenin nasıl bozulacağını ve bütün bunların yaratacağı ekonomik sonuçları araştırır. Bu itibarla coğrafyanın konusunun insan ile tabiat olaylarındaki karşılıklı ilişkiler olduğu vurgulanır.

3.Coğrafyada fiziki ve beşeri olayları açıklayabilmek için yardımcı bilimlere başvurulduğu, onların araştırmalarından doğan sonuçlardan yararlandığı konusu açıklanır.

4.Coğrafya kendi içinde bir takım bölümlere ayrılır. "Genel Coğrafya" ile "Yerel Coğrafya" aynı bilimin birbirini tamamlayan iki kolu olarak araştırma ve incelemede bulunur. Genel Coğrafya coğrafi olayların yeryüzünde nasıl meydana geldiğini ve yeryüzünün değişik bölgelerindeki benzerleriyle mukayeselerini, diğer bir deyişle coğrafi olay esas olmak üzere yeryüzüyle ilişkilerini inceler. Buna karşılık yerel coğrafya, çeşitli coğrafi olayların yeryüzünün bir bölümünde veya bütününde meydana getirdiği etkileri ve bunlardan çıkan sonuçları inceler. Yeryüzünün o bölümünde veya bütününde farklı bölgeler olup olmadığını araştırır ve bunların coğrafi niteliklerini ortaya koyar. Bundan dolayı coğrafyanın bir bütün olduğu ve bir tek disiplin olduğu açıklanır.

5.Programdaki konular üzerinde etraflı ve yeterli çalışmaların yapılabilmesi için yerküresi, çeşitli haritalar, atlaslar mümkün olduğu hallerde büyük ölçekli haritalar, ansiklopediler, dergi, grafik, resim, projeksiyon gibi araçlar ile büyük Türk araştırmacılarının biyografyalarının okullarda bulundurulmasına çalışılır.

6.Öğrenciler atlaslarda ve duvar haritalarında bulabileceği yer adları ile değişken olan istatistik bilgileri ezberleme yerine, coğrafya olaylarını açıklamaya ve özet çıkarmaya yöneltilir.

7.Belleğe dayalı sorulardan kaçınılarak, onlara coğrafya öğreniminin amaçlarına uygun olarak düşündürücü, araştırıcı, sebep ve sonuçlar arasında ilişki kurabilecekleri sorular sorulur.

8.Gezi ve gözlemlerin coğrafya öğretiminde büyük bir yeri olduğundan sınıfa geziler düzenlenir, öğrenciler inceleme gezilerine ve gözlemlere teşvik edilir, bu gezi ve gözlemlerdeki izlenimlere göre hazırlanacak raporlar tartışılarak değerlendirilir.

9.Türkiye'nin coğrafi bölgelerinin incelenmesine okulun bulunduğu bölgeden başlanır.

10 Bölgeler işlenirken;

a.Türkiye'nin dünya üzerindeki yeri ve önemi konusunda yurdumuzun bugünkü sınırlarının Atatürk'ün önderliğinde yapılan milli mücadele sonucunda çizilmiş olduğuna ve coğrafi konumu itibarıyla stratejik önemine değinilir. Ayrıca Türkiye'nin komşu olduğu Ortadoğu Ülkeleri arasında gerek ekonomi, gerek kültür alanındaki üstünlüğün Atatürk inkılabının bir sonucu olduğu belirtilir.

b.Karadeniz Bölgesi konusunda Atatürk'ün 19 Mayıs 1919 Samsun'a çıkışı ile Kurtuluş Savaşı'nın başlamış olduğu vurgulanır. Havza ve Amasya Tamimlerinin kapsam ve sonuçlarına değinilir,

Kastamonu'dan bahsederken de şapka ve dolayısıyla kılık kıyafet değişikliklerinden söz edilir.

c.Marmara Bölgesi konusunda, boğazların önemine ve Lozan Antlaşmasının bu konudaki sonuçları ile daha sonra boğazlara yeni bir statü getiren Montreux sözleşmesine yer verilir.

d.Ege Bölgesi konusunda, Kurtuluş Savaşı'nda bu bölgede yapılan savaşlar ile sonuçlarından bahsedilir.

e.İç Anadolu Bölgesi konusunda, Sivas Kongresi ve önemi, Atatürk'ün Ankara ya gelişi, Sakarya Meydan Muharebesi. Büyük Millet Meclisinin açılışı ve Ankara'nın başkent oluşunun coğrafi sebepleri üzerinde durulur.

f. Akdeniz bölgesi konusunda. Atatürk'ün Hatay'a verdiği önem ve Hatay'ın Anavataana katılmasına değinilir.

g.Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgeleri konularında Erzurum Kongresi ile bu kongrede alınan kararların önem ve sonuçlarına yer verilir. Ayrıca, bölgeler incelenirken yöre halkının Milli Mücadele sırasındaki kahramanlıkları Gaziantep ve Kahramanmaraş örnekleriyle açıklanır.

Ayrıca ülkemizde son dönemlerde meydana gelen depremlerden dolayı "Coğrafi Bölgeler" konularında "Bölgenin Coğrafi Özellikleri" işlenirken, bölgenin deprem ile ilgili özellikleri, maket, şema ve bilimsel yayınların görsel malzemelerinden yararlanılması önerilmiştir. "Yeryuvarlağının Yapısı ve Yerçekillerinin Oluşumu" konusunda "Depremler, Türkiye'de Deprem ve Korunma Yolları" işlenirken deprem öncesinde, deprem sırasında ve deprem sonrasında alınması gereken önlemler ayrı başlıklar altında ayrıntılı olarak incelenmesi yoluna gidilmiştir.

Coğrafya I Ders Programı:

GİRİŞ: Coğrafyanın Konusu ve Bölümleri

1.Yeryuvarlağı

2.Harita Bilgisi

3.İklim

4.Yeryuvarlağının Yapısı ve Yerçekillerinin Oluşumu

5.Yeryüzünün Biçimlenmesi (Dış Kuvvetler)

Coğrafya II Ders Programı:

GİRİŞ: Türkiye'nin Dünya Üzerindeki Yeri ve Önemi,

Coğrafi Bölge. Bölüm. Yöre Kavramları

Coğrafi Bölgeleri Oluşturan Faktörler

Türkiye'nin İdari Bölümleri

1.Karadeniz Bölgesi

2.Marmara Bölgesi

3.Ege Bölgesi

4.Akdeniz Bölgesi

- 5.Güneydoğu Anadolu Bölgesi
6.Doğu Anadolu Bölgesi
7.İç Anadolu Bölgesi

Tablo 4: 9.Sınıf Coğrafya Ders Kitapları (MEB,2002,s.385-386)

Kitabın Adı	Yazarı	Yayınevi
	Prof.Dr.Sım Erinç	Altın Kitapları
	Prof. Dr. İbrahim Atalay	İnkılâp Yayınevi
Coğrafya	S.Aras,S.Durak,S.Kılıçarslan,İ.Benligirayoğlu,A.Duru	Millî Eğitim Yayınevi
	Yrd.Doç.Dr. Asım Çoban	Tütübay Yayıncılık
	Mehmet Baranaydın	Final Yayıncılık
	Celal Aydın	Doğan Yayıncılık

Seçmeli Coğrafya Ders Programları:

Amaçlar (MEB,1998,s.833-854):

9.sınıf coğrafya ders programında belirtilen amaçlara ek olarak öğrencilere;

1.Komşu ve uzak ülkeleri, ülkemizi ilgilendiren yönleri ile tanıtmak, ülkeleri birbirleri ile karşılaştırarak onlar hakkında bilgi kazandırmak.

2.Milletlerin birbirine muhtaç oldukları ve birbiriyle işbirliği yapma zorunluluğunda bulduklarını, ortak sorunlarının karşılıklı iyi niyet ve çabalarla çözümlenebileceğini kavratmak.

3.Türkiye'nin başlıca tarım ve endüstri ile ticari ilişkileri hakkında bilgi kazandırırken dünya milletleri arasındaki ekonomik bağları inceleyerek, ülkemizin dünya ekonomisindeki yerini ve önemini kavramak.

9.sınıf coğrafya ders programında belirtilen açıklamalara ek olarak yukarıda belirtilen amaçlar doğrultusunda aşağıda açıklanan konulara ifade edildiği gibi ayrıca dikkat edilir.

1.Kıtalarındaki bölgeler ve ülkeler coğrafi yönden genel olarak tanıtilacaktır. Programdaki ülkelerin beşeri ve ekonomik coğrafyası hakkında kısa ve özlü bilgiler verilecek ekonomik etkinlikleri bakımından Türkiye ile karşılaştırılacaktır. Ülkemizde tarihi, kültürel, ekonomik ve siyasi ilişkileri bulunan ülkeler üzerinde yeterince durulacaktır. Bu arada Türklerin bulunduğu yerler belirtilir.

2.Türkiye'de nüfus ve yapısı konusunda. Atatürk'ün eğitim ve öğretime verdiği önem yeni Türk Alfabesinin kabul edilmesi ve okuma-yazma seferberliği üzerinde durulur.

3.Türkiye Ekonomisi konusunda Lozan Barış Antlaşması ile kapitülasyonların kaldırılması ve bunun ekonomik yönden sonuçları açıklanır. Atatürk'ün tarım, endüstri ve madencilik alanlarındaki gelişmelerin

gerekliği hususundaki görüŖleri belirtilir ve Cumhuriyetin ilk yıllarında kurulan Ŗeker, dokuma ve demir-elik fabrikaları gibi endüstri kuruluşlarına örneklerle yer verilir.

4.Siyasal gelişmeler konusunda, İkinci Dünya Savaşından sonra dünyada barış ve güvenliği sağlamak amacıyla kurulan kuruluşlar anlatılırken Atatürk'ün "Yurtta Sulh. Cihanda Sulh" ilkesi açıklanır.

5.Asya ve Afrika ülkeleri konularında, bu kıtalarda bağımsızlık savaşı veren; Fas, Libya, Irak, Pakistan gibi devletlerin Atatürk'ün yolunu izlediklerini, Atatürk ve Türk inkılaplarından esinlendiklerini, böylece Atatürk'ün yalnız Türklerin önderi olmayıp dünya devletlerine de örnek bir lider olduğu belirtilir.

Türkiye Coğrafyası (Fiziki) Dersi Programı:

Lise, Anadolu Lisesi, Yabancı Dil Ağırlıklı Liselerin Sosyal Bilimler, Türkçe-Matematik, Alanlarının 10.sınıflarında "Alan Dersi", bu liselerin yabancı dil alanı, sanat ve spor alanı ile Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi resim ve müzik bölümlerinin 10. sınıflarında "Alan Seçmeli Dersi", Fen Liselerinin 10. sınıflarında ise "Seçmeli Ders" olarak verilmektedir.

- 1.Türkiye'nin Yeryüzü Şekilleri
- 2.Türkiye'nin Yerüstü ve Yeraltı suları
- 3.Türkiye'nin İklimi
- 4.Türkiye'nin Bitki Örtüsü
- 5.Türkiye'nin Topraklarının Oluşumu ve Başlıca Toprak Tipleri

Tablo 5: Türkiye Coğrafyası (Fiziki) Ders Kitapları (MEB,2002,s.389)

Kıtabın Adı	Yazarı	Yayınevi
	Prof. Dr. İbrahim Atalay	İnkılâp Yayınevi
	Prof. Dr. Cemâlettin Şahin	Ders Kitapları
Türkiye Coğrafyası (Fiziki)	O. Aksoy, A.Duru, S. Olgun	Milli Eğitim Yayınevi
	Mehmet Banmaydın	Final Yayıncılık
	Celal Aydın	Doğan Yayıncılık

Ülkeler Coğrafyası Dersi Programı:

Lise, Anadolu Lisesi, Yabancı Dil Ağırlıklı Liselerin "Sosyal Bilimler" alanının 10.sınıflarında "Alan Dersi", "Sanat Alanlarının" 11. sınıflarında "Seçmeli Ders" olarak verilmektedir.

- 1.Komşularımız
- 2.Başlıca Ortadoğu Ülkeleri

- 3.Balkan Ülkeleri
- 4.Başlıca Avrupa Ülkeleri
- 5.Başlıca Afrika Ülkeleri
- 6.Amerika'nın Başlıca Ülkeleri
- 7.Asya'nın Başlıca Ülkeleri
- 8.Okyanusya
- 9.Milletlerarası Kuruluşlar ve Türkiye

Tablo 6: Ülkeler Coğrafyası Ders Kitapları (MEB,2002,s.389)

Kitabın Adı	Yazarı	Yayınevi
Ülkeler	Prof. Dr. İbrahim Atalay	İnkılâp Yayınevi
Coğrafyası	H.Çelik,A.Mercan,X.Ünal,Y.Yürük	Millî Eğitim Yayınevi
	Yusuf Erdoğdu	Sek Yayınları

Türkiye'nin Beşeri ve Ekonomik Coğrafyası Dersi Programı:

Lise, Anadolu Lisesi, Yabancı Dil Ağırlıklı Liselerin "Sosyal Bilimler", "Türkçe-Matematik" alanlarının 11. sınıflarında "Alan Dersi", bu liselerin "Yabancı Dil", "Sanat" ve "Spor" alanlarının 11. sınıflarında "Alan Seçmeli Ders", Fen Liselerinin 11. sınıflarında "Seçmeli Ders" olarak verilmektedir

Türkiye'nin Beşeri ve Ekonomik Coğrafyası I Ders Programı:

I.Bölüm:Türkiye'de Nüfus

GİRİŞ: Nüfus ve Nüfus Coğrafyası

Nüfus Coğrafyasının Coğrafya Bilimi içindeki Yeri

1.Türkiye'nin Nüfusu

2.Türkiye'de Nüfus Hareketleri

II.Bölüm.Türkiye'de Yerleşme

GİRİŞ: Yerleşme Coğrafyası ve Gelişimi

Yerleşme Alanı ve Yerleşme Alanını Sınırlandıran Faktörler

1.Türkiye'de Yerleşme

Türkiye'nin Beşeri ve Ekonomik Coğrafyası II Ders Programı:

GİRİŞ: Türkiye Ekonomisini Etkileyen Faktörler

1.Türkiye'de Tarım

2.Türkiye'de Hayvancılık

3.Türkiye'de Ormanlar ve Orman İşletmeciliği

4.Türkiye'de Madenler ve Enerji Kaynakları

5.Türkiye'de Endüstri

6.Türkiye'de Ulaşım

7.Türkiye'de Ticaret

8. Türkiye'de Turizm

Tablo 7: Türkiye'nin Beşeri ve Ekonomik Coğrafyası Ders Kitapları
(MEB,2002,s.393)

Kitabın Adı	Yazarı	Yayınevi
	Prof. Dr. İbrahim Atalay	İnkılâp Yayınevi
Türkiye'nin Beşeri	Prof. Dr. C. Şahin, Prof. Dr . Hayati Doğanay	Ders Kitapları
Ve	S.Aras, V.Çalışkan	Milli Eğitim Yayınevi
Ekonomik Coğrafyası	Yusuf Erdoğan	Sek Yayınları
	Celal Aydın	Doğan Yayıncılık

Sonuç:

1941 yılında yeniden gözden geçirilmiş olmasına karşın "1924 yılında genel liselerin ders dağıtım cetvelinde bulunan coğrafya dersi 2000 yılında da genel şekliyle bulunmaktadır"Okutan (1998) Coğrafya öğretimi konusunda çok önceleri yaşanan koşullar çerçevesinde üretilen çözümler ve yaklaşımların bugünün şartlarında tekrar uygulanırsa geçersiz olabileceğini kabul etmek gerekir. Yeni sosyal ve bireysel değerler, ülkeler ve toplumlar arasındaki etkileşimin doğurduğu sosyal değişimin hızı ve gücü, yeni üretim biçimi, öğrenmeyi hem bireyselleştiren hem de yaygınlaştıran teknoloji, demokratikleşme, bilginin-ticarileşmesi, eğitim sisteminin mahallileşmesi ve finansman çeşitlenmesi karşısında coğrafya öğretimi organizasyonu karar süreci, okul, müfredat programı, öğretmen, öğretim yöntemi ve malzemesi ile finansman olarak kendisini sorgulayarak yenilemek zorundadır.

Süreci sorgulama eğitim ile ilgilenen herkesin aktif olarak yapması gereken bir konudur. Coğrafya öğretim sisteminin yapısını ve kapsamını sorgulama, yeni öneriler ortaya koyma ise bizzat coğrafya öğretim sistemi içerisinde yer alan kişiler tarafından yapılması gereken bir husustur.

Genel Ortaöğretim Kurumları hali hazır müfredat programları, ders kitapları ve öğretmenleri son derece yoğun ve kapsamlı bilgilerle bireyi bilgilendirmeyi amaçlamaktadır. Oysa öğretimden beklenen bireyi bilgilendirmekten çok bilginin nerede olduğunu, nasıl kullanılacağını ve ne işe yarayacağını öğretmek şeklinde olmalıdır. Her türlü bilgiye ulaşma, ulaşılan bilgilerin kullanılması ve bunların yoğunlaştırılması gerekmektedir. Bilgiye ulaşma için her türlü imkanın sağlanması, bilimsel ve teknolojik gelişmenin de ön şartıdır. Güleç,(1998) Bu kapsamda bilgi ve belge işlemleri ile sanal eğitim hızla geliştirilmelidir.

"Modern eğitimin merkezinde öğrenci olmalı" ilkesine bağlı olarak

coğrafya öğretiminin merkezinde de yetişmiş ve nitelikli öğrenciler yer almalıdır. Coğrafya lisans programında eğitim alacak öğrenciler global bilgilerle donanmış, geniş bir alanda beceri sahibi olan, ilişkileri yorumlayan, değerlendirebilen, akıl yürütebilen, entelektüel ve yetenekli, beceri düzeyi yüksek bireyler olmalıdırlar. Ayrıca öğrenen, konuşan, tartışan, kendine güveni olan, düşünme, algılama, araştırma ve problem çözme yeteneği ve kişisel sorumluluk duygusu gelişmiş, yeni fikirlere açık, kendini yenileyebilen ve üretken insanlar olarak hazırlanmalıdırlar.

Ortaöğretimde okullaşma oranı Almanya'da % 88, Belçika'da % 98, Norveç'te % 94, Fransa'da % 92, Yunanistan'da % 85 iken bu oran ülkemizde ancak % 54,7' dir. (UNESCO 1997) Ülkenin içerisinde bulunduğu sosyal ve ekonomik yapının yükselmesine bağlı olarak konsolide bütçeden eğitime ayrılan ödeneklerin artırılması yoluna gidilmeli ve böylece Genel Ortaöğretim Kurumları'nın sayıları ve kaliteleri de yükseltilmelidir. Bu çerçevede ortaöğretim kurumlarındaki alan-bölüm sınıflandırılması da yeniden değerlendirilmelidir.

KAYNAKÇA:

- GÜLEÇ,K. (1998). Türkiye Cumhuriyeti'nin Bilim ve Teknoloji Politikaları. Yeni Türkiye 23-24, 2273-2283.
- Milli Eğitim Bakanlığı Tebliğler Dergisi, Sayı,2492,(1998), İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- Milli Eğitim Bakanlığı Tebliğler Dergisi Sayı 2537 ,(2002). İstanbul:Milli Eğitim Basımevi.
- Milli Eğitim Bakanlığı Tebliğler Dergisi Sayı 2470, (1997). İstanbul: Milli Eğitim Basımevi,
- Milli Eğitim Bakanlığı Tebliğler Dergisi Sayı 2455, (1996). İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- OKUTAN,M. (1993). Pedagojik Formasyon Gerekliği ve Öğretmen Adaylarına Öneriler.Eğitim Dergisi,3,40-47.
- OKUTAN, Ö. (1998), Öğretim Programları ve Eğitim Politikaları. YeniTürkiye,23-24,2117-2126.
- Ortaöğretim Genel Müdürlüğü Lise Ders Programları Cilt 1, (1998). Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Genel Müdürlüğü.
- Ortaöğretim Genel Müdürlüğü Lise Ders Programları Cilt II, (1998). Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Genel Müdürlüğü.
- Ortaöğretim Genel Müdürlüğü Lise Ders Programları Cilt III, (1998). Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Genel Müdürlüğü.
- Öğrenci Seçme Sınavı Kılavuzu 2003, (2002). Ankara: Meteksan A.Ş.
- Statistical Yearbook 1997, (1997). Paris: UNESCO
- ÜNAL,S.&ADA,S., (1999). Öğretmenlik Mesleğine Giriş İstanbul: Marmara Üniversitesi Yayını.